

Qurub-yaratmaq Ulu Öndər Heydər Əliyevin alın yazısı idi. O, Azərbaycan xalqının tarixini yaradırdı. Yaradığı ən böyük əsərin adı isə "Müasir Azərbaycan" idi.

Liderlər üçün qalibiyyətin alternativi yoxdur. Onlar qələbə yolunu əvvəlcədən görür, düzgün siyasət yürütməklə qoyulan hədəflərə doğru irəliləyirlər. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bütün həyatı böyük məktəbdir. Ulu Öndər dünyanın qəbul etdiyi, sevgisini qazandığı siyasətçi kimi zirvəyə aparan yolun başlanğıcında tək özü idi, Azərbaycan sevgisi və xalqına həsr etdiyi əzmkar ömür bu yoldan keçdi.

Ulu Öndər öz müdrik siyasəti, dönməz əqidəsi və tarixi uzaqgörənliyi sayəsində müasir dövlətin qurulmasına və xalqının müstəqillik arzusunun reallaşmasına nail olub. Məhz Heydər Əliyevin yorulmaz əməyi sayəsində Azərbaycan dünya ölkələrinin strateji tərəfdaşına çevrildi və dünyanın dinamik inkişaf edən ölkələri sırasına daxil oldu. Bugünkü realiaqlar bir daha sübut edir ki, əldə edilən uğurlar məhz Heydər Əliyevin Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı və tərəqqisi yolunda misilsiz xidmətlərinin nəticəsidir. Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin ömür yolu hər birimiz üçün vətənə xidmət etməyin simvoluna çevrildi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ən böyük arzusu isə işğal altında olan Azərbaycan torpaqlarının azad olunması idi. Ulu Öndər 2003-cü il oktyabrın 1-də Prezident seçkiləri ərəfəsində xalqa müraciəti zamanı fikirlərini belə tamamlamışdı: "İnanıram ki, mənim axıra çatdıra bilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdıra biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyə böyük ümidlərlə bəsləyirəm".

Ümummilli Liderin sağlığında axıra çatdıra bilmədiyi əsas tələyüklü məsələ Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam bərpa edilməsi idi. Heydər Əliyev dərin fəhmi, gələcəyə əminlik duyğusu ilə hər zaman inanırdı ki, bu məsələ əvvəl-axır öz həllini tapacaq, tarixi ədalət bərpa olunacaq, xalqımız torpaqlarımızı hansı yolla olur-olsun işğaldan azad edəcək, məcburi köçkünlərimiz öz doğma torpaqlarına qayıdacaq və soydaşlarımız əzəli yurdlarında əbədi yaşayacaqlar. Ulu Öndər Heydər Əliyev bu ağır məsuliyyətli məsələnin həllini özündən sonra xalqının Lideri, müzəffər sərkərdəsi olacaq, özünün siyasi kursunun layiqli davamçısı kimi yetişdirdiyi oğlu möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevə vəsiyyət etmişdir.

Şuşaya, Qarabağa aparacaq müqəddəs yolun ilk daşını da Ulu Öndər özü qoymuşdu. Nizamli ordu qurmuş, ordunun

əsasını təşkil edən üreyi Vətən, millət, bayraq sevgisi ilə dolu, dövrün tələblərinə uyğun cəsur hərbçiləri yetişdirmək üçün Ali Hərbi Məktəb yaratmış, gəncləri xaricdə təhsil almağa göndərmişdir. O, gənclər bu gün Qarabağ fəhərləridir, torpaqlarımızı işğaldan azad edən Ordumuzun qəhrəman komandirləridir.

Heydər Əliyevin qurduğu ordu Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə o qədər gücləndi ki, nəhayət, 2020-ci ildə "dəmir yumruq"la 30 ilə yaxın işğala son qoydu,

2023-cü ilin noyabrında Xankəndidə keçirilən Zəfər paradı ölkəmizin gücünün və Ordumuzun qüdrətinin daha bir parlaq nümayişi kimi tarixə yazıldı. İndi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bizə qoyduğu mirasa hamılıqla sahib çıxırıq, yeni həyat veririk və o torpaqlarda atdığımız hər addımda, gördüyümüz hər işdə dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin ruhu bizimlədir. Ulu Öndərin xatirəsini daim əziz tutan xalqımız onun ideyalarına sadıq qalaraq, möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında böyük uğurlara imza atır.

2025-ci ilin "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" elan edilməsi də məhz həmin uğurların davamıdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əli-

miş ərazilərdə tətbiq edilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu, həmin ərazilərdə Azərbaycan qanunlarının işləməsi, dövlət qurumlarının fəaliyyətinin təşkil olunması ilə həyata keçirilir. Dövlətin bərpa etdiyi hüquqi çərçivə əhalinin hüquq və azadlıqlarının qorunması, insanların sosial xidmətlərlə təmin olunması və iqtisadi inkişafı üçün hüquqi şərait yaradır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə vətəndaşların öz konstitusional hüquqlarından istifadə edə bilməsi dövlət idarəetməsinə inamın artmasına səbəb olur. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə dövlət idarəetmə strukturlarının formalaşdırılması, o cümlədən məhkəmələrin və hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyətə başlaması, yerli özünüidarəetmə sisteminin

de etməklə Konstitusiyayı qəbul edib.

Suverenlik anlayışı dövlətin daxili və xarici siyasətini müstəqil şəkildə həyata keçirmək, heç bir xarici təsir olmadan müstəqil qərar qəbul etmək hüququnu nəzərdə tutur. Konstitusiyaya isə məhz dövlətin suverenliyini qorumaq, onu inkişaf etdirmək üçün zəruri hüquqi çərçivəni təmin edir. Konstitusiyada göstərilən prinsiplər dövlət hakimiyyətinin hər üç qolunun - qanunverici, icra və məhkəmə orqanlarının fəaliyyətini tənzimləyir və onların müstəqilliyini təmin edir.

Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa etdikdən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə suveren hüquqlardan istifadə aktuallaşıb. Bunun üçün hüquqi baza məhz Konstitusiyaya

layihələri həyata keçirərək əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına çalışır. Yeni yol infrastrukturunun yaradılması, elektrik enerjisi, su və digər kommunal xidmətlərin təchizatının bərpası, məktəb və xəstəxanaların inşası, həmin ərazilərdə sənaye zonalarının yaradılması, sahibkarların bölgəyə cəlb olunması iqtisadi inkişafın təməlini qoyur.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə hüquqi idarəetmə sisteminin bərpası və Konstitusiyaya hüquqlarının tətbiqi, həmçinin seçki hüququnun təmin edilməsi yerli əhalinin idarəetmə prosesinə cəlb olunmasına imkan yaradır. Konstitusiyaya hüquqlarının tətbiqi həm də həmin ərazilərin iqtisadi potensialından istifadə olunmasını, bölgənin iqtisadi baxımdan inkişafını təmin edir. Hökumət

SUVERENLİK: MÜASİR, QÜDRƏTLİ VƏ QALIB AZƏRBAYCAN REALLIĞI

xalqın torpaq həsrəti bitdi və Ulu Öndərin vəsiyyəti yerinə yetirildi.

Azərbaycan xalqı o vəsiyyəti yalnız yerinə yetdikdən sonra öyrəndi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev xalqa müraciətində açıqladı: "Xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik". Amma əvvəlcə səssizcə atası ilə paylaşmışdır. Əlbəttə ki, ilk olaraq ona verəcəkdə müjdəni. Yəqin ki, üreyində qürurla, bəlkə də övlad sevinci ilə "vəsiyyətini yerinə yetirdim Ata" demişdir, onun ruhunu şad etmişdir. General-mayor Heydər Əliyevə raport vermiş, müəllimindən ən yüksək qiyməti almışdır.

Qarabağ Zəfərinin davamı olaraq 2023-cü il sentyabrın 19-20-də cəmi 23 saat 43 dəqiqəyə ordumuzun apardığı lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində ölkəmiz həm ərazi bütövlüyünü, həm də suverenliyini tam bərpa etdi. Bəlkə də tarixdə belə bir qələbəyə kimse nail olamayıb. Müzəffər Ali Baş Komandanın 2023-cü il oktyabrın 15-də Xankəndi şəhərində Azərbaycan Bayrağını qaldırarkən dediyi sözlər yüzilliklər boyu azərbaycanlı qanı daşıyan hər kəsin dillər əzbəri olacaq. "Azərbaycan xalqı bu Qələbəni öz qanı, canı bahasına əldə etmişdir. Bu gün burada qaldırdığımız Bayraq burada əbədi dalğalanacaq və biz burada əbədi yaşayacağıq. Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!".

yev bununla bağlı Sərəncamını bu il Konstitusiyanın qəbul edilməsinin 30-cu və 44 günlük Vətən müharibəsində Qələbənin 5-ci ildönümü olduğunu nəzərə alaraq imzalayıb. O müharibə ki, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyimizin tam bərpa olunması ilə nəticələnib. "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" təşəbbüsü isə dövlətimizin hüquqi əsaslarının daha da möhkəmləndirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə suverenliyimizin gücləndirilməsi məqsədini daşıyır.

Azərbaycan xalqı ötən əsrin sonlarında dövlət müstəqilliyini bərpa edib. Bundan bir neçə il sonra ümumxalq səsverməsi-referendum yolu ilə ölkənin Konstitusiyası qəbul edilib. Bu sənədin dövlət idarəetməsi və vətəndaş hüquqlarının qorunması sahəsindəki əhəmiyyəti respublikamızın son illər keçirdiyi tarixi proseslər fonunda daha da aktuallaşıb.

Hər bir ölkədə olduğu kimi, Azərbaycanda da Konstitusiyaya dövlətin müstəqilliyini və suverenliyini təmin etmək üçün əsas sənəddir. Həm ictimai-siyasi, həm də sosial-iqtisadi sistemlərin əsasını təşkil edir, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarına təminat verir. Bu baxımdan, "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" təşəbbüsü hüquqi bazanın daha da möhkəmləndirilməsinə, dövlət idarəetməsinə də şəffaflığı artırmağa yönəlmiş strateji addım kimi qiymətləndirilməlidir.

Konstitusiyada təsbit edilmiş hüquqların işğaldan azad edil-

yaradılması, insanların hüquq və azadlıqlarının qorunması üçün əsaslı addımlardır.

Azərbaycan hökuməti işğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük yatırımlar edərək potensial investorlar üçün stimullaşdırıcı addımlar atır, vergi və digər güzəştlər edir, bununla da həmin bölgələrdə sosial, iqtisadi inkişafı sürətləndirir. Bu da həmin ərazilərdə uzunmüddətli sabitliyi təmin etmək üçün vacibdir.

Konstitusiyanın Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə tətbiqi həm də əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına və sosial xidmətlərin elçatanlığının artırılmasına töhfə verir. Beləliklə, Konstitusiyaya əsaslanan hüquqi çərçivənin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə dövlətin suveren hüquqlarının tam mənada təşviq edilməsi və həmin ərazilərin inkişafına dəstək verilməsi baxımından mühüm rol oynayır. Bu yanaşma Azərbaycanın gələcək inkişafında və dövlətçilik ənənələrinin möhkəmləndirilməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Konstitusiyaya hüquqi dövlət quruculuğunun və idarəetmə mexanizmlərinin əsasını təşkil edərək ölkəmizin müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin edir və xalqın siyasi iradəsinin ifadəsidir.

Azərbaycan vətəndaşları hər kəsin firavanlığını arzulamaqla ədalətin, azadlığın və təhlükəsizliyin bərqərar olunmasını istəməklə gələcək nəsillər qarşısında öz məsuliyyətini anlayaraq suveren hüququndan istifa-

dır. Konstitusiyaya həmin ərazilərdə qanunların tətbiqində, hüquqi sistem yaradılmasında, dövlət qurumlarının fəaliyyətinin bərpa olunmasında əsas rol oynayır. Suveren hüquqların təmin olunması ilə bağlı proseslər məhz Konstitusiyanın aliliyinə əsaslanır və işğaldan azad edilmiş ərazilərdə hüquqa əsaslanan inkişafı təmin edir.

Konstitusiyada təsbit olunan hüquq və vəzifələr suverenliyə əsaslanan idarəetmə mexanizmlərinin işləkliyini göstərir, bu idarəetmə mexanizmləri dövlətin hüquqi əsaslarının gücləndirilməsinə, həmin bölgələrdə sülhə və sabitliyə öz töhfəsini verir.

Qanunun aliliyinin təmin olunması məhz Konstitusiyanın tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Bu proseslər dövlətçilik ənənələrinin gücləndirilməsinə, siyasi sabitliyin qorunmasına xidmət edir. Beləliklə, Konstitusiyanın tətbiqi yalnız hüquqi sənədin həyata keçirilməsi deyil, həm də dövlətin suveren hüquqlarının bərqərar olunmasına və əhalinin rifahının yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş strateji bir addımdır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə dövlətin suveren hüquqlarının tətbiqi Azərbaycanın müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün gücləndirilməsində mühüm rol oynayır. Həmin ərazilərdə dövlət suverenliyinin tam təmin edilməsi üçün hüquqi və inzibati strukturların formalaşdırılması əsas hədəflərdən biridir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə sosial inkişaf məsələləri də diqqət mərkəzindədir. Hökumət bu bölgələrdə infrastruktur

sahibkarlığın təşviqi, yeni iş yerlərinin yaradılması və iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsi üçün tədbirlər görür, hüquqi mühitin möhkəmləndirilməsi sahibkarlar və investorlar üçün əlverişli şərait yaradır. Son nəticədə iqtisadi inkişafa və əhalinin sosial rifahının yüksəlməsinə töhfə verilir. Beləliklə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə konstitusiyaya hüquqlarının tətbiqi demokratik prinsiplərin bərqərar olmasını və sosial-iqtisadi inkişafı sürətləndirir. Bu tədbirlər dövlətin ərazi bütövlüyünü qorumaqla yanaşı, həmin bölgələrdə hüquqi sosial və iqtisadi sabitliyin göstəricisidir.

Dövlətin suverenliyi anlayışı müstəqil siyasət həyata keçirmək hüququnu ifadə edir və sərhədlərin qorunması ilə məhdudlaşmır. Bu həm də ölkə vətəndaşlarının hüquq və azadlıqlarının təmin olunması deməkdir, yeni suveren olmayan dövlətin vətəndaşları öz hüquqlarından istifadə edə, azad ola bilməz. Bu məsələlər isə məhz Konstitusiyaya uyğun olaraq, vətəndaşların hüquqlarını qorumaq üçün hüquqi mexanizmlərdən istifadə edir, eyni zamanda sosial rifah proqramlarını həyata keçirərək əhalinin həyat səviyyəsini yüksəltməyi hədəfləyir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhsil müəssisələrinin bərpası, səhiyyə xidmətlərinin elçatan olması və sosial təminat sisteminin qurulması vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının qorunması istiqamətində atılan əsas addımlardır.

“Konstitusiyaya və 2025-ci il Suverenlik İli”

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə genişmiqyaslı yenidənqurma layihələri həyata keçirilməsi, bu ərazilərin inkişaf etdirilməsi və iqtisadi potensialından istifadə olunması dövlətin strateji məqsədlərindən biridir.

Konstitusiyaya hüquqlarının tətbiqi bu ərazilərdə iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsini, iş yerlərinin yaradılmasını və infrastrukturun bərpasını sürətləndirir. Bu baxımdan, iqtisadi inkişafın əsas istiqamətlərindən biri sahibkarlığın dəstəklənməsidir. Hökumət bu bölgələrdə sahibkarlar üçün əlverişli şəraitin yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atır. Vergi güzəştləri, investisiya dəstəyi və digər təşviqedic tədbirlər bölgədə iqtisadi fəallığın artmasına səbəb olur, əhalinin gəlirlərinin artmasını təmin edir. Beləliklə, Konstitusiyaya əsaslanan hüquqi çərçivənin tətbiqi ilə iqtisadi və sosial inkişaf təmin edilir, dövlətin suverenliyi daha da gücləndirilir. Azərbaycan Respublikası işğaldan azad edilmiş ərazilərdə konstitusiyaya hüquqlarının bərpası və sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunması ilə yeni realiaqlar yaradır. Bu siyasət yalnız hüquqi və iqtisadi sistemin gücləndirilməsi ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda sabitlik və tərəqqiyə əsaslanan gələcək qurur.

Azərbaycan dövləti milli maraqlara əsaslanan müstəqil siyasəti ilə yeni strateji hədəflərə doğru inamla irəliləyir, görülməli tədbirlər gələcəkdə ölkənin bəy-nəlxalq nüfuzunun daha da artacağına, bölgədə sülh və əməkdaşlığın güclənəcəyinə zəmanət verir.

Bu gün xalqımız özünün yeni inkişaf tarixinə qədəm qoyub, indi dövlət suverenliyi tamdır, ərazilərimiz bütövdür, sərhədlərimiz isə toxunulmazdır. Dövlətimiz öz müstəqilliyini möhkəmləndirmək və dünyada mövqeyini daha da rəşadətə qorumaq istiqamətində öz gücünü daim davam etdirəcək. Bunun üçün tələb olunan bütün resurslar mövcuddur: müdrik xarici siyasət, güclü iqtisadiyyat, xalqın dövləti ilə birliyi və qətiyyətli Lider. Möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyevin dediyi kimi, "dövlətlər zəif olmur, onların rəhbərləri zəif olur". Qələbə qazanmaq bacarığı isə yalnız güclü lideri olan dövlətlər və xalqlara nəsib ola bilər.

Həcər QURBANOVA, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi Aparatının Hüquqi təminat və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi şöbəsinin müdiri müavini.